

УДК 94(73)

**САМОІДЕНТИФІКАЦІЯ СІМЕЙСТВА
УОЛЛЕСІВ У АМЕРИКАНСЬКІЙ
ФЕРМЕРСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ**

**SELF-DETERMINATION OF THE WALLACES'
FAMILY IN AMERICAN FARMING TRADITION**

Луцзяк В. В.,

аспірант, Державна установа «Інститут
всесвітньої історії НАН України» (Київ, Україна),
e-mail: v.v.lushchak@gmail.com, ORCID:
<https://orcid.org/0000-0003-1142-3271>

Lushchak V. V.,

postgraduate student, State Institution «Institute
of World History of the National Academy
of Sciences of Ukraine» (Kyiv, Ukraine),
e-mail: v.v.lushchak@gmail.com, ORCID:
<https://orcid.org/0000-0003-1142-3271>

Проаналізовано значення та внесок чотирьох поколінь Генрі Уоллесів у процес збереження традицій американського фермерства та його осучаснення. Кожен із Уоллесів, виходячи з розуміння ролі та місця фермерства в економіці та культурі США, лобював інтереси аграрної Америки у свій спосіб: через релігійно-філософські проповіді, наукові відкриття, популяризацію та інформування агродосліджень, висвітлення проблем і вимог аграріїв на сторінках газети та безпосередньо через політичну діяльність. Автором було встановлено, що сімейство Уоллесів стало невід'ємною складовою аграрної історії Сполучених Штатів в XX столітті.

Ключові слова: сільське господарство, кукурудзяний пояс США, американський фермер, Генрі Уоллес, аграрна політика.

The article deals with America's first family of agriculture. Four generations of Henry Wallaces have profoundly influenced the development of American agriculture and agricultural policy. The impact of their activities has reached every corner of the world. An author proved that the Wallaces' family became an important part of the agrarian history of the United States in the XX century.

Keywords: agriculture, the USA Corn Belt, American farmer, Henry Wallace, agrarian policy.

Починаючи з кінця XIX ст. в США форсованими темпами відбувалась індустріалізація та урбанізація, які знаменували собою народження, на місці старої аграрної, нової Америки зі сталі та бетону [4, с. 47]. Під час цих трансформацій суспільно-економічного життя відбулось зіткнення двох систем цінностей – патріархальної сільської Америки, яка трималась на консерватизмі та капіталістичного міста, яке було наслідком модернізації. Перед фермерством США стояла проблема адаптації до нових умов та підтримання свого престижу та значення в господарському комплексі країни. У збереженні традицій американського фермерства та його осучасненні вагомим місцем належить сім'ї Уоллесів. Відсутність комплексного дослідження Уоллесів як американської фермерської сім'ї стало головним мотивом і водночас метою даної розвідки.

Перший Генрі Уоллес патріарх сім'ї народився 19 березня 1836 р. Він виріс на фермі у Пенсильванії. Його батько Джон Уоллес перевіз сім'ю в США з Ірландії в 1823 р. Уоллеси були набожними людьми, сповідували пресвітеріанство, жили та працювали на фермі, яка давала їм засоби для існування [3].

Значну частину свого життя Генрі присвятив служінню Богу. Під час навчання в духовній

семинарії та в подальшій службі в різних паствах, він зіштовхнувся з релігійним фундаменталізмом, який глибоко укорінився в свідомості мирян та церковнослужителів. Преподобний Генрі закликав до церковних реформ, щоб привести церкву у відповідність з часом, але консервативні приходи опирались будь-яким змінам. У роки Громадянської війни в США Генрі забезпечував духовні потреби солдат. Жахливі сцени кровавих битв залишили незгладимий слід в його пам'яті та викликали ненависть до війни. Через погіршення здоров'я (у нього був виявлений туберкульоз від якого до 30 років померли усі його брати та сестри, та в більш пізньому віці батьки), за рекомендацією лікаря, Уоллес вирішив полишити пасторство та присвятив решту свого життя сільському господарству [1, с. 5].

У 1877 р. він із сім'єю переїздить до Вінтерсета, штат Айова, де Генрі придбав ділянку землі під ферму. Як фермер-початківець, у віці 40 років, Генрі відзначався прогресивними поглядами, він швидко усвідомив, що фермерам бракує економічної грамотності та знання наукових і технічних новинок в аграрній сфері. Щоб підняти престиж фермерства в США Уоллес, виходячи із свого практичного досвіду та посилаючись на передові агродослідження¹, почав популяризувати наукове землеробство, новітні техніки та прийомні ведення тваринництва. Головним полем діяльності для аполітичного Уоллеса (називав себе незалежним республіканцем) стала журналістика, де він вмilo використовував, як і на попередній службі, силу слова. Генрі Уоллес змінив кілька місцевих айовських газет, де він успішно виступав голосом сільського населення, зміцнюючи в такий спосіб свій імідж та репутацію як захисника інтересів фермерів та сільської громади [1, с. 7]. Проте найбільшу популярність Генрі Уоллесу принесла власна газета Wallaces' Farmer, яка стала рупором вимог фермерів та платформою, яка пропагувала інтелектуальне сільське господарство. Саме в якості редактора видання (1895–1916 рр.) перший Генрі Уоллес став відомий як «Дядько Генрі». Простий та доступний стиль в якому він писав свої публікації та почуття спорідненості з фермерами, які складали основну читачької аудиторії, зробили «Дядько Генрі» аграрним лідером Айови.

Цікавим видається той факт, що в своїх статтях екс-священик комбінував практичні поради з моральними настановами, продовжуючи у такий своєрідний спосіб служіння Богу. Статті Уоллеса про релігію та сільське господарство, його мемуари (опубліковані в 1917 році) і книга «Листи Дядька Генрі до фермерського парубка» свідчили про його віру в те, що набожність та сільське життя йшли рука об руку. Великі індустріальні міста, як він їх бачив, мали схильність до розбещення людей. Він був упевнений, що люди відійшли від релігії, так

¹ Для прикладу, після прочитання про експеримент з використанням конюшини для збагачення ґрунту, він вирішив перевірити результати досліджень на власній фермі. Успішне підтвердження результатів спонукало його написати в 1892 р. книгу, яка стала піонером у пропаганді використання окремих культур для підвищення родючості землі.

як в економічному житті великих міст домінувала комерційна етика. Натомість, як стверджував Дядько Генрі, сільські райони виховують благородні чесноти серед людей і «забезпечують моральну закваску для нації». Обробляючи землю та пожинаючи багатства природи, «фермер є свідком щорічного дива врожаю і знає звідки прийшов його хліб насущний». Сільське господарство для Генрі Уоллеса було ціннішим, ніж бізнес – це був спосіб життя, який приносив для людини більше як матеріального, так і духовного задоволення, ніж будь-який інший спосіб життя. Сама доля Сполучених Штатів, з його точки зору, залежала від виживання аграрної цивілізації [1, с. 10–11].

Після виборів 1896 року обраний президент Вільям Мак-Кінлі запропонував Генрі Уоллесу посаду міністра сільського господарства. Дядько Генрі відмовився від призначення і замість себе рекомендував свого давнього друга Джеймса Уілсона. Останній прийняв пропозицію і залишався міністром сільського господарства США протягом наступних шістнадцяти років (1897–1913 рр.). Хоча Уоллес відмовився від державної служби, він продовжував займатися захистом та лобюванням інтересів фермерства.

У 1908 р. Генрі стає членом Комісії з питань сільського життя. Його призначення президентом Т. Рузвельтом (1901–1909 рр.) прийшло з визнанням Генрі Уоллеса як одного з головних фермерських лідерів свого часу в США. Зазначимо, що Т. Рузвельт, як і Дядько Уоллес, вважав, що сільська Америка була основою національної ефективності США, що сільське життя мало ризик залишитись позаду сучасної Америки, яка з'явилась в першому десятилітті ХХ ст. [3]. Комісією була висунута ідея використання Федеральним урядом своїх повноважень для усунення економічного дисбалансу. Рекомендації Комісії репрезентували собою появу нової прогресивної концепції використання державного регулювання для стабілізації соціально-економічного життя, і яку в підсумку будуть підтримувати та розвивати наступні покоління Уоллесів.

Генрі Уоллес помер від крововиливу в мозок 22 лютого 1916 р. перед вступом США у Першу світову війну, яку він засуджував та закликав проти участі американських солдатів у ній. Його погляди та діяльність створили репутацію сім'ї Уоллесів як своєрідних промоутерів фермерського способу життя. Нащадки продовжили його справу, використовуючи для цього, окрім сімейної газети, політичне та наукове поле діяльності.

Генрі Кентвелл Уоллес, старший син Генрі Уоллеса, народився в 1866 році в Рок-Айленді, штат Іллінойс, де на той час проповідував його батько. Коли він виріс, сім'я переїхала у Вінтерсет, штат Айова. У 1885 році Генрі К. вступив до сільськогосподарського коледжу Айови в Еймсі, (нині Університет штату Айова) [3]. З юних років він зацікавився політикою та став проявляти свою активність в рядах Республіканської партії, чому очевидно посприяла популярність прізвища Уоллес. Але не дивлячись на це, він зробив

свій особливий внесок в розвиток сільського господарства США.

Варто почати з того, що Генрі К. Уоллес знав про фермерство з особистого досвіду. У 1887 році він перервав своє навчання в коледжі Айови, щоб попрацювати на одній з батькових ферм. Це тривало 5 років, і якраз в цей період в Генрі К. народився старший син Генрі Агард (7 жовтня 1888 р.), який стане найвидатнішим із Уоллесів.

Генрі К. Уоллес закінчив навчання в коледжі у 1893 р. і зайняв посаду доцента аграрного факультету своєї альма-матер. Одним із студентів Генрі К. Уоллеса був перший афро-американець коледжу Джордж Карвер, з яким сім'я Уоллесів, а особливо старший син Генрі Агард, сильно подружились. Карвер був студентом-ботаніком, захоплювався генетикою та часто брав малого Генрі А. в експедиції та на ботанічні виставки, що привило останньому цікавість до рослин на все життя.

Крім того, Генрі К. зіграв центральну роль у відкритті сімейної газети *Wallaces' Farmer*. Коли він працював у коледжі, то отримав у часткове володіння (разом із професором коледжу Кертісом) газету «Ферма та молочні продукти». Невдовзі Генрі К. викупив у професора Кертіса його частину прав на журнал та зробив батька головним редактором. Газета стала щотижневою та змінила назву на *Wallaces' Farmer*. На 1929 р. після того як Уоллеси придбали та злились з Айова Хомстед (авторитетне видання в межах ш. Айова, в якому у свій час працював Уоллес-старший) тираж становив 274,394 тис., але це було за тиждень до краху фондового ринку [1, с. 16].

Коли «Дядько Генрі» помер у 1916 році, Генрі К. взяв на себе обов'язки головного редактора (1916–1921 рр.) родинної газети. Проте, він не обмежував свою діяльність видавничою справою: активно займався громадською роботою та був провідною фігурою в організації Американського фермерського бюро штату Айова [3].

Тривалий час Генрі К. займав високі посади в Асоціації виробників м'яса кукурудзяного поясу. Цей досвід сприяв тому, що під час Першої світової війни він приєднався до роботи Федерального відомства з контролю за продуктами харчування, головою якого президент В. Вільсон призначив Г. Гувера. У ході роботи відомства виникла проблема навколо постачання свинини на потреби фронту¹, у вирішенні якої вагому роль зіграв Генрі К. Уоллес. Гувер намагався максимально обмежити втручання держави в економіку, ігноруючи потребу в гарантуванні фермерам мінімальної ціни на свинину та встановлення економічно рентабельного (для виробників) співвідношення цін на свинину та кукурудзу. Натомість Генрі К. наполягав на тому, щоб федеральний уряд використав свої повноваження та встановив вигідне для фермерів

¹ Суть проблеми була у тому, що ціна на свинину була низькою по відношенню до кукурудзи, тому основна маса фермерів віддавали перевагу продавати кукурудзу, замість того, щоб використовувати її як корм для вирощування свиней, що було причиною того, що тривалий час США не вдавалось задовольнити потреби фронту свининою.

співвідношення, яке складало приблизно 13:1 (ця цифра була результатом статистичної роботи його старшого сина Генрі А. Уоллеса.). Цей конфлікт проілюстрував два абсолютно полярних підходи на вирішення проблем сільського господарства США в критичний період.

Не дивлячись на радикальні для республіканців погляди Генрі К. Уоллеса про державну допомогу фермерству, його було призначено міністром сільського господарства США в адміністраціях В. Гардінга та К. Куліджа (1921–1924 рр.). Такий політичний дисонанс республіканців можна пояснити з однієї сторони – Генрі К. Уоллес мав репутацією фермерського лідера Середнього Заходу та редактора популярної серед фермерів газети, а з іншої – своєрідне компромісне рішення під час економічної кризи 1920–1921 рр., яка особливо негативно позначилась на становищі фермерів.

Шляхи Генрі К. Уоллеса та Г. Гувера (на той час міністра торгівлі) знову перетнулися в 1921 р. Цього разу конфлікт виник навколо питання про функції департаментів сільського господарства та торгівлі, зокрема – хто має займатись інформуванням фермерів про наявну ринкову кон'юнктуру в середині країни та за її межами. Міністр Уоллес підтримував так званий Фермерський блок в Конгресі США, який лобював аграрне законодавство та був єдиним членом кабінету, який підтримував «програму рівноправ'я сільського господарства¹» [5, с. 291].

Генрі К. Уоллес несподівано помер після операції на жовчному міхурі в 1924 році. Другий Генрі Уоллес не був копією свого знаменитого батька, в нього було менше філософії та більше практичного мислення та політичної активності.

Третій Генрі Уоллес, Генрі Агард, народився в 1888 році в окрузі Адер, штат Айова. З дитинства Генрі А. проявляв інтерес до рослин, в чому йому допомагали мати та вже згаданий Джордж Карвер. Важливим для майбутнього світогляду Генрі А було те, що він багато часу проводив із своїм дідом «Дядьком Генрі», від якого перейняв християнський ідеалізм.

У віці 16 років Генрі А. провів власний повноцінний експеримент з різним насінням кукурудзи та визначив їх продуктивні можливості. Генрі А. довів, що зовнішній вигляд качана кукурудзи не має прямого відношення до його врожайності, як це було прийнято думати. Це відкриття мало важливе значення для кукурудзяного поясу США. До цього вважалося, що правильні пропорції качана кукурудзи – це показник високої якості урожаю. Результати його дослідження, як і більшість досягнень науки, важко інтегрувались у фермерське господарство США того часу, але це було важливе відкриття для вченого початківця. Це був перший крок з цілого ряду подій, які зроблять Генрі А. Уоллеса одним із піонерів у розробці гібридної кукурудзи [1, с. 20].

¹ Економічною основою програми було вимога, щоб капітал, який фермери вкладали в своє господарство приносив достатній прибуток на рівні з іншими секторами економіки.

У 1906 р. Генрі А. як і його батько став студентом сільськогосподарського коледжу Айови. Паралельно з навчанням він працював у сімейній газеті та продовжував свої експерименти над кукурудзою. Коли його батько в 1921 році поїхав до Вашингтона, округ Колумбія, в якості міністра сільського господарства, Генрі А. став редактором сімейної газети (1921–1933 рр.) [3].

Генрі А. Уоллес проявляв інтелектуальну цікавість до широкого кола питань, включаючи статистику та економіку, досліджував різні релігійні та духовні рухи, у тому числі теософію. У своїх ранніх публікаціях та в подальших політичній кар'єрі він часто за прикладом «Дядька Генрі» переплітав науку, релігію та практику. Наприклад, у книзі «Кукурудза та її ранні батьки», яку Генрі А. написав у співавторстві з Вільямом Брауном є такі рядки: «Ми можемо сміливо сказати, що якщо селекціонер має справжню любов до своїх рослин і залишається близьким до них на полі, то його чистий результат, у довгостроковій перспективі, може бути науковим тріумфом, джерело якого, ніколи не буде виявлено в жодному статистичному масиві таблиць і холодних цифр» [1, с. 19].

З того часу, як Генрі А. Уоллес провів свій перший експеримент у 1904 р., можливість поліпшення кукурудзи стала його ідеєю-фікс. У 1923 році він здійснив суттєвий прорив – вивів гібрид з одним схрещуванням, який перевершував стандартні штати з відкритим запиленням. Маючи віру в успіх свого продукту Генрі А. в 1926 р. заснує the Hi-Bred Corn Company та стає її першим президентом. Це комерційне підприємство – перше у своєму роді – було створено з чіткою триєдиною метою розробки, переробки та продажу гібридного насіння кукурудзи. Через 9 років, в 1935 р., ім'я компанії було змінено на Pioneer Hi-Bred Corn Company. У 1936 р. компанія почала експериментувати з селекцією курчат, старший син Генрі А. Уоллеса Генрі Браун став експертом у цьому напрямку. Генрі А. продовжував працювати в якості редактора сімейної газети до 1933 року, коли президент Франклін Рузвельт обрав його міністром сільського господарства в свій кабінет. Згодом, у тому ж році, під час Великої депресії газета Wallaces' Farmer збанкрутувала та була викуплена іншими власниками [3]. Важливо підкреслити, що на 1933 рік у Генрі А. Уоллеса був відсутній політичний бекграунд, він не займав жодної державної посади ні на федеральному, ні на місцевих рівнях, і у цьому сенсі стрімкий початок його політичної кар'єри був унікальним.

У найважчі роки депресії міністерство сільського господарства США на чолі з Уоллесом домоглося суттєвих результатів, втілюючи ідею державного регулювання, яку відстоювали дід та батько та яка була в перші десятиліття ХХ ст. вкрай непопулярною. Серед заходів, які були здійснені для стабілізації ситуації в сільському господарстві варто зазначити: підтримка цін і регулювання виробництва, страхування врожаю, ліквідацію наслідків стихійних лих, впровадження системи постійно діючих зерноховищ, електрифікацію сільських районів, кредитування фермерських господарств

та ін. Робота міністра Уоллеса була позитивно оцінена Ф. Рузвельтом, який після переобрання на другий термін в 1936 році, залишив його керівником департаменту. На думку авторитетного американського історика Артура Шлесінджера-молодшого Генрі А. Уоллес був «найвизначнішим міністром сільського господарства США з числа тих, хто колись займав цю посаду» [2]. Міністр Уоллес був одним з ключових адміністраторів програм Нового курсу та всесторонньо підтримував діяльність президента. Франклін Рузвельт, високо оцінюючи відданість та прихильність Генрі А., особисто вибрав його в якості віце-президента, коли балотувався на безпрецедентний третій президентський термін в 1940 році.

За період свого віце-президентства Уоллес (1941–1944 рр.) представляв США в міжнародних справах, подорожуючи до Мексики, Центральної та Південної Америки, Китаю і Радянському Союзу; був прихильником системи міжнародних відносин і гуманітарної допомоги, яка мала здійснюватися через інституції Організації Об'єднаних Націй, особливо для поліпшення виробництва продуктів харчування. У 1944 році на праймеріз, за сприяння верхівки Демократичної партії (яка негативно ставилась до ультраліберальних поглядів Уоллеса), новим віце-президентом Ф. Рузвельта на четверту президентську каденцію було обрано Гаррі Трумена, а Генрі А. Уоллес став міністром торгівлі (1945–1946 рр.).

У період розгортання «холодної війни» міністр Уоллес завдав своїй політичній репутації непоправної шкоди, публічно висловлюючись за співпрацю з Радянським Союзом та критикуючи підтримуваний кабінетом Трумена (який на той час, після смерті Ф. Рузвельта, вже був президентом) військово-промислового комплекс США. Як наслідок, конфлікти з адміністрацією призвели до відставки Уоллеса в 1946 р. [2].

Генрі А. Уоллесмав непохитну віру у важливість миру та співпраці у всьому світі та в необхідність боротись за ці ідеали. З цією метою Генрі А. з лозунгом «Боротьба за мир» балотувався в президенти США від Прогресивістської партії на виборах 1948 року. Після очікуваної поразки Генрі А. залишив суспільно-політичну діяльність та провів решту життя на фермі, продовжуючи займатися генетикою, вирощенням курчат, кукурудзи, полуниці та гладіолусів, а також працювати над покращенням виробництва продуктів харчування в країнах, що розвиваються. Генрі А. Уоллес помер у віці 77 років в лікарні Данбері, штат Коннектикут, 18 листопада 1965 року.

Останній з Генрі Уоллесів народився в 1915 р. в Де-Мойні, штат Айова. Він був хрещений як Генрі Браун Уоллес зберігаючи, таким чином, практику найменування старшого сина іменем патріарха сім'ї. Сім'я жила в столиці Айови до 1933 р. Генрі Б. вивчав генетику в сільськогосподарському коледжі штату Айова (як батько та дід), який закінчив у 1938 році. У наступному році він взяв під свій контроль новий відділ птахівництва компанії свого батька. Генрі Б. удосконалив використання генетичної селекції для розведення

курчат яєчного напрямку. Через кілька років його відділення від'єдналось від Pioneer Hi-Bred, а нова компанія стала називатись Hy-Line International. З тих пір Hy-Line курчата стали передовим у світі за якістю яєць та несучістю. Генрі Б. був в США одним із головних лідерів у галузі птахівництва, співзасновник таких організацій як Круглий стіл для птахівників та Птахівники Америки [3].

Після виходу з Hy-Line в 1985 році Генрі Б. переїхав до Арізони, де став докладаати великих зусиль для збереження пустельної екосистеми. Він створив Wallace Desert Gardens унікальний ботанічний центр, в якому розміщена одна з найбільших у світі некомерційних колекцій кактусів і сукулентів. Wallace Desert Gardens слугують безкоштовним дослідницьким центром для вчених, екологів, педагогів та студентів з університетів, некомерційних організацій. До самої смерті в 2005 р. Генрі Браун Уоллес проявляв інтерес до науки та збереження природи. Його вклад в розвиток тваринництва має важливе значення для міжнародних зусиль, пов'язаних із проблемою харчування для постійно зростаючого населення Землі.

Підсумовуючи вищезазначене ми приходимо до висновку, що консерватизм фермерів до осучаснення та оновлення свого господарства, на рівні з ортодоксальним ставленням до релігії, становили ознаки старої сільської Америки та були перепороною до ефективної інтеграції американської фермерської традиції до викликів часу. Сім'я Уоллесів стояла біля витоків сучасного американського фермерства, заснованого на науково орієнтованих та технологічних принципах ведення господарства. Їхня діяльність була спрямована на повернення престижу та значення сільського господарства в економіці США. Справедливим буде твердження, що чотири покоління Генрі Уоллесів стали невід'ємною складовою аграрної історії Сполучених Штатів в ХХ столітті та потребують більш детального вивчення кожного з них окремо.

Список використаних джерел

1. Schapsmeier E., Schapsmeier F., 1968. 'Henry A. Wallace of Iowa: the Agrarian Years, 1910–1940', Ames: *Iowa State University Press*, 327 p.
2. Schlesinger-jr., 2000. 'Who Was Henry A. Wallace?', *Los Angeles Times*, 20 March. Available at: <http://articles.latimes.com/2000/mar/12/books/bk-7842>. [Accessed 13 April 2019].
3. 'Who are the Wallaces?' [online] Available at: <https://wallace.org/who-are-the-wallaces/>. [Accessed 13 April 2019].
4. Севостьянов, ГН., 1983. 'История США', Том 3, М.: Наука, 336 с.
5. Языков, ЕФ., 1974. 'Фермерское движение в США (1918–1929 гг.)', М.: *Московский университет*, 340 с.

References

1. Schapsmeier E., Schapsmeier F., 1968. 'Henry A. Wallace of Iowa: the Agrarian Years, 1910–1940', Ames: *Iowa State University Press*, 327 p.
2. Schlesinger-jr., 2000. 'Who Was Henry A. Wallace?', *Los Angeles Times*, 20 March. Available at: <http://articles.latimes.com/2000/mar/12/books/bk-7842>. [Accessed 13 April 2019].
3. 'Who are the Wallaces?' [online] Available at: <https://wallace.org/who-are-the-wallaces/>. [Accessed 13 April 2019].
4. Sevostianov, GN., 1983. 'Istoriya SSHA (History of the USA)', Tom 3, M.: *Nauka*, 336 s.
5. Iazykov, EF., 1974. 'Fermerskoe dvizhenie v SSHA (1918–1929 gg.)' (Farmers Movement in the USA (1918–1929)), M.: *Moskovskij universitet*, 340 s.